

Bölüm 15

TÜRKİYE’DE SAĞLIK ALANINDA SUNULAN MOBİL, WEB ve ÇAĞRI MERKEZİ UYGULAMALARI¹

Selçuk BÜYÜKER²

Duygu FINDIK COŞKUNÇAY³

GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesi, internet ve akıllı telefonların kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte sağlık alanında ihtiyaçlara ulaşımında kolaylık sağlayan çok sayıda uygulama geliştirilmiş ve kişilerin sağlık alanında dijital erişimleri artmıştır. İlerleyen teknolojiyle birlikte görüntüleme laboratuvar sonuçlarına erişimde kolaylık sağlayan, sağlık okuryazarlığını artıran, hastane bekleme sürelerini kısaltan, psikolojik destek ve yönlendirme veren birçok uygulama geliştirilmiştir.

Pandemi döneminde hastalığın bulaş riskini azaltmak için uzaktan erişimle yapılan işlemlere talep artmıştır. Bu çalışmada, Türkiye’de sağlık alanında sunulan web siteleri, mobil uygulamalar ve çağrı merkezleri derlenerek, kişilerin sağlık bilgisi edinmesine ve sağlık hizmetlerine uzaktan erişimlerine olanak sağlayan uygulamalar, teknoloji ve kullanıcı perspektifinden incelenmiştir. Çalışma kapsamında, temel olarak genel kullanıcı uygulamalar ve sağlık çalışanları tarafından kullanılan uygulamalara yer verilmiştir. Sunulan bu çalışma ile kişilerin Türkiye’de sağlık alanında sunulan dijital hizmetlere yönelik farkındalıklarının artması amaçlanmıştır. Yürütülen bu çalışma ile kullanılan servislerin derlenmesi ve sistemlerin etkin kullanımına katkı sağlanması beklenmektedir.

¹ Not: Bu çalışma Dr. Selçuk Büyüker tarafından, Dr. Öğr. Üyesi Duygu Fındık Coşkunçay danışmanlığında, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Kurumları İşletmeciliği ve Yönetimi Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programına dönem projesi olarak sunulmuştur.

² Dr., T.C. Sağlık Bakanlığı Erzurum İl Sağlık Müdürlüğü, slckbykr@gmail.com

³ Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, duygu.findik@atauni.edu.tr

SONUÇ

Kişilerin, sağlık kontrolü ihtiyacını doğru ve güncel bilgilerle takip edebilmesi; doğru zamanda, doğru sağlık profesyoneline yönlendiren ve kişisel bilgilerimizin korunduğu uygulamalardan faydalanabilmesi önem arz etmektedir. Bu çalışma kapsamında yürütülen sistematik inceleme sonucunda, Türkiye’de sağlık alanında genel kullanıma ve sağlık çalışanlarının kullanımına sunulan birçok mobil uygulama, web sitesi ve çağrı merkezlerinin var olduğu gözlenmiştir. Sunulan bu uygulamalar incelendiğinde; sağlık okuryazarlığına ve sağlık kurumlarında sistemlerin dijitalleşmesine önem verildiği görülmüştür. Tüm bu uygulamaların bilgi güvenliğinin T.C. Sağlık Bakanlığı’nın bilgi güvenliği politikalarıyla takip edildiği gözlenmiştir. Bu çalışma kapsamında belirlenen sınırlar dahilinde araştırma gerçekleştirilmiş olup edinilen uygulamalar sunulmuştur. Yürütülecek yeni çalışmalarda sistematik araştırma kriterleri genişletilerek, tıbbi cihazlarla entegre kullanılan kapalı sistemler gibi var olan bir çok uygulama çalışma kapsamına dahil edilebilir. Ayrıca Türkiye’de sağlık alanında var olan uygulamaların tek merkezden ulaşılabilir olmasına, bu uygulama ve sitelerin farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmaların devam etmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

- Brereton, P., Kitchenham, B. A., Budgen, D., Turner, M. & Khalil, M. (2007). Lessons from applying the systematic literature review process within the software engineering domain. *Journal Of Systems and Software*, 80(4), 571-583.
- Dünya Sağlık Örgütü (2011). *mHealth New horizons for health through mobile Technologies* (10.01.2021 tarihinde https://www.who.int/goe/publications/goe_mhealth_web.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Dünya Sağlık Örgütü (2016). *From Innovation To Implementation: eHealth in the WHO European Region* (06.01.2021 tarihinde http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0012/302331/From-Innovation-to-Implementation-eHealth-Report-EU.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Kitchenham, B. (2004) Procedures for performing systematic reviews. *Keele, UK, Keele University*, 33(2004), 1-26.
- Şengül Y. (2019) Türkiye’de sağlık bilişimi altyapısının kamusal alandaki gelişimi ve e-sağlık hizmetleri. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 14-20.
- Tezcan, C. (2016). *Sağlığa yenilikçi bir bakış açısı: Mobil Sağlık*. (02/02/2021 tarihinde <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/8676-dunya-ornekleri-isiginda-turkiyede-mobil-saglik> adresinden ulaşılmıştır).

- URL-1 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı- Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü*. (02/01/2021 tarihinde <https://sggm.saglik.gov.tr/TR,57003/turkiyenin-saglik-okuryazarligi-duzeyi-olculdu.html> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-2 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü T.C. Sağlık Bakanlığı 2013-2017 Stratejik Planı*. (02/01/2021 tarihinde <https://shgm.saglik.gov.tr/TR,21353/saglik-bakaligi-stratejik-plan--2013-2017.html> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-3 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. T.C. Sağlık Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı*. (02/01/2021 tarihinde <https://sgb.saglik.gov.tr/TR,61665/tc-saglik-bakanligi-2019-2023--stratejik-plani.html> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-4 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı- Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü internet sayfası Hizmetler Başlığı* (02/01/2021 tarihinde <https://sbsgm.saglik.gov.tr/TR,12782/hizmetler.html> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-5 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı* (02/01/2021 tarihinde <https://www.mhrs.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-6 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Mobil Market* (02/01/2021 tarihinde <https://mobilmarket.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-7 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü* (10/01/2021 tarihinde <https://evdesaglik.saglik.gov.tr/Account/Login?ReturnUrl=http%3A%2F%2Fevdesaglik.saglik.gov.tr%3A83%2F> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-8 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı COVID-19 Bilgilendirme Sayfası* (URL: <https://covid19.saglik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 02.01.2021)
- URL-9 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü* (02.01.2021 tarihinde <https://sagligim.gov.tr/> adresinden ulaşıldı).
- URL-10 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı- Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü* (02.01.2021 tarihinde <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/> adresinden ulaşıldı).
- URL_11 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü* (02.01.2021 tarihinde <https://asi.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşıldı).
- URL-12 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü* (02.01.2021 tarihinde <https://www.grip.gov.tr/tr/> adresinden ulaşıldı).
- URL-13 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Dijital Sağlık, Sağlık Bilişim Dergisi* (02.01.2021 tarihinde <https://dijital.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşıldı).
- URL-14 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Hudut ve Sahiller Genel Müdürlüğü* (02.01.2021 tarihinde <https://www.seyahatsagligi.gov.tr/> adresinden ulaşıldı).
- URL-15 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı İlaç Takip Sistemi* (02.01.2021 tarihinde <https://www.its.gov.tr/> adresinden ulaşıldı).
- URL-16 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı-Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü* (02.01.2021 tarihinde <https://disab.saglik.gov.tr/TR-3931/bultenlerimiz.html> adresinden ulaşıldı).
- URL-17 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü annevebebe* (02.01.2021 tarihinde <http://www.annevebebe.gov.tr/> adresinden ulaşıldı).
- URL-18 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Havanı Kori* (02.01.2021 tarihinde <https://havanikori.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşıldı).

- URL-19 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Hangi Ulusal Tarama Bana Uygun* (02.01.2021 tarihinde <https://hsys.saglik.gov.tr/TaramaBilgilendirme/TaramaBilgilendirme> adresinden ulaşıldı).
- URL-20 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Yüzme Suyu Takip Sistemi* (02.01.2021 tarihinde <https://yuzme.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-21 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Türkiye Kaplıcaları* (02.01.2021 tarihinde <https://kaplica.saglik.gov.tr> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-22 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı* (02.01.2021 tarihinde <https://alo191.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-24 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı ALO 171 Sigara Bırakma Danışma Hattı* (02.01.2021 tarihinde <https://alo171.saglik.gov.tr/> Eriadresinden ulaşılmıştır).
- URL-25 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı* (10.01.2021 tarihinde <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/idarivemaliisler-birimler/idarimaliisler-uzem.html%20> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-26 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Ölüm Bildirim Sistemi* (02.01.2021 tarihinde <https://obs.saglik.gov.tr/Account/Login> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-27 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü Elektronik Belge Yönetim Sistemi* (02.01.2021 tarihinde <https://ebysportal.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-28 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü KDS* (02.01.2021 tarihinde <https://e-saglik.gov.tr/TR,7079/kds.html> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-29 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Laboratuvar Bilgi Yönetim Sistemi* (02.01.2021 tarihinde <https://lbys.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-30 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı e-Rapor Sistemi* (02.01.2021 tarihinde <https://erapor.saglik.gov.tr/portal> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-31 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü Kimlik Paylaşım Sistemi* (02.01.2021 tarihinde <https://kpsyonetimv2.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-32 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı- Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü KTS* (02.01.2021 tarihinde <https://kts.saglik.gov.tr/Giris.aspx> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-33 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı HYP* (02.01.2021 tarihinde <https://hyp.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-34 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı SBN* (02.01.2021 tarihinden <https://sbn.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-35 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Aşı Takip Sistemi* (02.01.2021 tarihinde <https://ats.saglik.gov.tr/pages/src/#/giris> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-36 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu* (02.01.2021 tarihinde <http://cbs.cevresaglik.gov.tr/cevresaglik/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL, 37 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı- Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü ICD-O* (02.01.2021 tarihinde <https://icdo.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-38 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü NEONATAL* (02.01.2021 tarihinde <https://yenidogan.saglik.gov.tr/Login/> adresinden ulaşılmıştır).

- URL-39 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü uitp* (02.01.2021 tarihinde <https://itp.saglik.gov.tr/Account/Login> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-40 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı ASOS* (02.01.2021 tarihinde <https://asos1.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-41 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Uzaktan Sağlık Eğitim Sistemi* (02.01.2021 tarihinde <https://uses.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-42 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü Bilgi Güvenliği* (02.01.2021 tarihinde <https://bilgiguvenligi.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-43 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Numune Transfer* (02.01.2021 tarihinden <https://numunetransfer.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-44 (2021). *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü* (02.01.2021 tarihinde <https://sbsgm.saglik.gov.tr/TR,78222/saglik-mobil-market-acildi.html> adresinden ulaşılmıştır).
- URL-45 (2021). *T.C. İçişleri Bakanlığı 112 Acil Çağrı Merkezi* (01.01.2021 tarihinde <https://www.112.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).